

Datum 2019-05-16
Reg.nr 111-476-15

Avdelning
Utvärderingsavdelningen
Handläggare
Heléne Fröborg
08-563 085 27
helene.froborg@uka.se

Rektorer
Centrala och lokala kontaktpersoner

Frågeformulär inom Universitetskanslersämbetets uppföljning och utvärdering av försöksverksamhet med övningsskolor inom lärarutbildning

Bakgrund

Regeringen beslutade 2014 förordningen (2014:2) om försöksverksamhet med övningsskolor och övningsförskolor inom lärar- och förskollärarytbildningar. Universitetskanslersämbetet har i uppdrag (bilaga 1) att följa upp och utvärdera om och i så fall på vilket sätt försöksverksamheten vid deltagande lärosäten bidrar till att höja kvaliteten inom den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU).

Frågeformuläret

Frågeformuläret för vårterminen 2019 sänds till de femton lärosäten som ingår i försöksverksamhet med övningsskolor. Formuläret består av en kvantitativ del 1 och en kvalitativ del 2 och utgör ett av de underlag som insamlas inom ramen för UKÄ:s uppdrag. Eventuella frågor besvaras av projektledaren Heléne Fröborg.

Vi ber er att inkomma med svar i frågeformuläret **senast den 1 september 2019 till helene.froborg@uka.se**.

Lärosäte:

Göteborgs Universitet

Del 1.

Fråga:	Svar:		
1. Hur många studenter var under vårterminen (vt) 2019 inskrivna på VFU-kurser och placerade på en övningsskola ¹ ?	Examen	Antal studenter	
	Förskollärarexamen	459 studenter	
	Grundlärarexamen	0	
	Ämneslärarexamen	0	
	Yrkeslärarexamen	0	
2. Hur många övningsskolor var dessa studenter placerade på under vt 2019?	Examen	Antal övningsskolor	
	Förskollärarexamen	18 övningsförskoleområden (se bilaga 2 s. 8: Citat från ansökan som beskriver modellen vid Göteborgs universitet)	
	Grundlärarexamen	0	
	Ämneslärarexamen	0	
	Yrkeslärarexamen	0	
3. Hur många studenter var under vt 2019 inskrivna på VFU-kurser och placerade på övriga skolor ² ?	Examen	Antal studenter	varav följande antal studenter genomförde VFU i skolor där placering sker undantagsvis ³
	Förskollärarexamen	21 studenter som var placerade i förskoleklass	0 studenter
	Grundlärarexamen	610 studenter	3 studenter (avser studenter placerade utanför Göteborgsregionen och dess närområde)
	Ämneslärarexamen	580 studenter	47 studenter (avser studenter placerade utanför Göteborgsregionen och dess närområde)
	Yrkeslärarexamen	114 studenter	42 studenter (avser studenter placerade utanför Göteborgsregionen och dess närområde)

¹ Med övningsskolor avses både övningsskolor och övningsförskolor

² Med övriga skolor avses både skolor och förskolor

³ Avser studenter som var placerade på skolor lärosätet vanligtvis inte samverkar med. Exempel på orsaker till detta kan vara distansstudier eller annan hänsyn tagen till studentens hemort.

4. Hur många övriga skolor var dessa studenter placerade på under vt 2019?	Examen	Antal övriga skolor	varav det i följande antal skolor sker VFU-placering undantagsvis
	Förskollärarexamen	21 olika grundskolor med förskoleklass	0
	Grundlärarexamen	212	3 (avser skolor belägna utanför Göteborgsregionen och dess närområde)
	Ämneslärarexamen	159	31 (avser skolor belägna utanför Göteborgsregionen och dess närområde)
	Yrkeslärarexamen	67	31 (avser skolor belägna utanför Göteborgsregionen och dess närområde)

Fråga:	Svar:				
5. I vilken utsträckning hade VFU-handledarna läsåret 2018/19 relevant handledarutbildning om minst 7,5 högskolepoäng?	Examen	Övriga skolor		Övningsskolor	
		Antal VFU-handledare totalt	Antal med handledarutbildning	Antal VFU-handledare totalt	Antal med handledarutbildning
	Förskollärarexamen	42 i förskoleklass	15 i förskoleklass	864	674
	Grundlärarexamen	992	81		
	Ämneslärarexamen	927	18		
	Yrkeslärarexamen	164	1		

Fråga:	Svar:		
6. Hur många studenter deltog i trepartssamtal under vt 2019 i samband med bedömningen av VFU? Ange antal studenter fördelat på övriga skolor/övningsskolor.	Examen	Övriga skolor	Övningsskolor
	Förskollärarexamen	21 studenter	250 studenter (VFU-kurs 2 och 4)
	Grundlärarexamen	277	0
	Ämneslärarexamen	459	0
	Yrkeslärarexamen	114	0

Del 2.

7. Beskriv det som särskilt bidrar till hög kvalitet i VFU och som kännetecknar er försöksverksamhet med övningskolor. <250 ord

Försöksverksamheten har framförallt **stärkt samverkan mellan universitet och skolhuvudmän**, genom:

1. **Förankring av förskolläraryrkeprogrammets innehåll och modell för VFU-samverkan** på förvaltnings- och verksamhetsnivå via:
  - Arbetsmöten med områdeschefer och förskolechefer terminsvis.
  - Årliga samverkanskonferenser ([länk till Konferenser](#)).
2. **Organisationsmodell med övningsförskoleområden** där fasta team följer studenterna genom hela utbildningen. Teamet utgörs i respektive övningsförskoleområde av VFU-samordnare som koordinerar VFU-placeringarna, mellan 5-40 VFU-handledare, VFU-kurslärare och studenter. VFU-placering sker utifrån studenters önskemål och med hänsyn till områdets önskemål och kapacitet (för koncentration av studenter/område, se bilaga 3 s. 9).
3. **Alla, cirka 20 VFU-kurslärare samt cirka 700 VFU-handledare, har genomgått handledarutbildning och samverkar i varje VFU-kurs** ([länk till Handledarutbildningen](#)), genom:
  - **Nätverksmöten i varje område** inför varje kursstart mellan VFU-samordnare, studenternas VFU-handledare och VFU-kurslärare från lärosätet.
  - **Medverkan av VFU-handledare och VFU-samordnare vid kursintroduktion** tillsammans med VFU-kurslärare och studenter
  - **Trepartssamtal i VFU-kurs 2 och 4** då VFU-kursläraren efter studentobservationer på förskolan deltar i trepartssamtal med student och VFU-handledare (t o m. våren 2018 skedde detta i alla fyra VFU-kurserna).
  - **Kvalitetssäkring för likvärdig/rättssäker bedömning** av trepartssamtal och muntlig examination där VFU-handledaren deltar, samt ett individuellt betygssamtal runt varje enskild student som genomförs av VFU-handledare och VFU-kurslärare.

Vid tre utvärderingstillfällen har studenterna uppgett mycket hög grad av nöjdhet med handledning från både VFU-kurslärare och VFU-handledare, liksom vetenskaplig förankring i kurserna (se bilaga 4 s. 10-12, [länk till Rapporterna](#)). Även årets UKÄ-utvärdering av förskollärarexamen beskriver försöksverksamheten som välstrukturerad och integrerad.

4. **Avtal för VFU-samverkan avseende tiden efter försöksverksamheten**
Programledare och programråd, inkl. huvudmannarepresentanter, kommer fr o m. 2019 vara mera aktiva beträffande VFU-samverkan, enligt nytt VFU-avtal samt programspecifikt tilläggsavtal ([länk till Avtal](#)).

8. Beskriv de största utmaningarna som lärosätet har hanterat inom ramen för försöksverksamhet med övningskolor. <250 ord

- **Att förverkliga en nära samverkan på chefsnivå**

För att säkerställa en god samverkan för hög kvalitet i VFU-kurserna har projektledningen initierat arbetsmöten, överenskommelser och särskilda avtal för förskolläraryrket som reglerar samverkan under pågående försöksverksamhet. Samverkan mellan lärosäten och verksamheten har avtalats med områdeschefer/verksamhetschefer då varje förskolechef inte har övergripande ansvar eller överblick över hela området/verksamheten. Det har varit en utmaning att nå dessa chefer på övergripande nivå, och att involvera dem som har ett övergripande ansvar för arbetsmiljö och arbetsvillkor för VFU-handledare. Detta är nu reglerat i ett nytt VFU-avtal för hela lärarutbildningen och i ett mer utvecklat samverkansavtal för förskolläraryrket ([länk till Avtal](#)).

- **Att garantera god handledning samt korrekt bedömning av studenter i de två VFU-kurser där inga besök och trepartssamtal är möjliga**

Det är svårt att från VFU-kurslärarens sida säkerställa god VFU-handledning och att upprätthålla en likvärdig/rättssäker bedömning i programmets två VFU-kurser där kursbudget, fr o m. hösten 2019 inte ger utrymme för besök på förskolan. VFU-handledaren bidrar dock med ett bedömningsutlåtande av studenten i ett bedömningsformulär, som utgår från kursens lärandemål och som diskuteras med VFU-kursläraren i samband med den muntliga examinationen. I de två kurser där VFU-kursläraren gör besök kan en betydligt högre rättssäkerhet uppnås.

- **Höjd kvalitet i hela förskolläraryrket genom att involvera alla kurslärare i att innehållsintegrera VFU och HFU på vetenskaplig grund**

För att ytterligare integrera programmets innehåll och progression sker kursutveckling i ämnesgrupper med kursledare för HFU och VFU kontinuerligt. Ämnesgrupperna kommer med början hösten 2019 ha innehållsintegrationen i fokus.

9. Beskriv vad utbetalade medel för deltagande i försöksverksamhet med övningsskolor i huvudsak har använts till. <150 ord

Erhållna medel har fördelats lika mellan huvudmännen (50%) och lärosätet (50%) efter budgetsamtal med båda parter. Ersättning till huvudmännen har utbetalats per student i VFU-kurs varje termin (H14-V19). Medlen har främst använts till lönekostnader för cirka 700 VFU-handledares handledarutbildning. Lärosätesmedlen utgör lönekostnader för projektledning och samverkansprocessstöd, en mindre del forskning (vetenskapliga arbeten; publicerade samt manus, [länk till Publikationer](#)) och utvärderingar (enkät, analys och rapporter), samt handledarutbildning för alla 20 VFU-kurslärarna. Utöver projektmedel har lärosätet bekostat handledarutbildningsplatser och genomfört en studie om kvalitetsbedömning i förskolan. Lärosätets medel för samverkan mellan lärosäte- och skolhuvudman har skett i form av konferenser, fortbildningsinsatser och en föreläsningsserie. Sex samverkans- och kvalitetskonferenser med 500 deltagare per tillfälle har genomförts samt en föreläsningsserie om sju tillfällen med mellan 250-300 deltagare per föreläsning ([länk till Öppna föreläsningar](#)). Deltagarna i samverkansaktiviteterna har varit VFU-handledare, VFU-kurslärare, VFU-samordnare, förskolechefer samt ytterligare representanter från regioner och kommuner. Som ett led i att permanenta projektet har dessa projektaktiviteter lagts in i tilläggsavtalet.

Bilaga 1. Uppföljning av försöksverksamhet med övningsskolor

Regeringen beslutade 2014 förordningen (2014:2) om försöksverksamhet med övningsskolor och övningsförskolor inom lärar- och förskollärarytbildningar. Universitetskanslersämbetet har i uppdrag att följa upp och utvärdera om och i så fall på vilket sätt försöksverksamheten vid deltagande lärosäten bidrar till att höja kvaliteten inom den verksamhetsförlagda utbildningen (VFU), bl.a. i förhållande till hur VFU:n fungerar vid lärosäten som inte ingår i försöksverksamheten. Universitetskanslersämbetet ska i sin uppföljning och utvärdering utgå från bestämmelserna i förordningen och de skäl och intentioner som framförs i remisspromemorian En försöksverksamhet med övningsskolor och övningsförskolor (U2013/04305/S) och andra aspekter som myndigheten finner relevanta. Uppdraget ska genomföras i dialog med Universitets- och högskolerådet samt de lärosäten och skolhuvudmän som omfattas av försöksverksamheten.

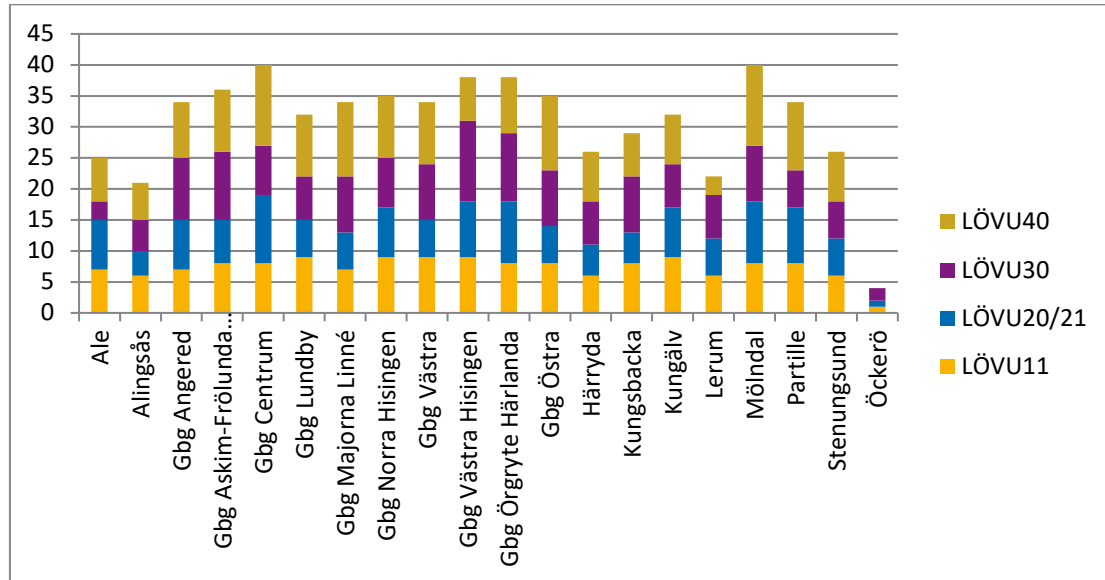
Uppdraget ska redovisas till regeringen (Utbildningsdepartementet) senast den 15 april 2020.

Regleringsbrev för budgetåret 2019 avseende Universitetskanslersämbetet

Bilaga 2. Ansökan avseende försöksverksamhets med övningsförskolor

- Med tanke på att flertalet förskoleenheter är små är det ofta svårt att placera ett större antal studenter så att de har VFU samtidigt på en förskola eftersom det då skapas en obalans mellan antalet barn och antalet vuxna. Den övningsförskolemodell som presenteras här är utformad som en lösning på denna problematik.
- Modellen utgår från att övningsförskoleområden bildas av förskolor som organisatoriskt leds av en förskolechef. Det är centralt för en fungerande samverkan att förskolecheferna inom respektive område är involverade i samverkan kring den verksamhetsförlagda utbildningen.
- Utifrån förutsättningar som storlek och antal förskolor inom varje övningsförskoleområde placeras ett visst antal studenter på förskolor inom området. Detta görs i samverkan mellan medarbetare vid universitetet och kommunalanställda VFU-koordinatorer. Ett lämpligt antal handledare (lokala lärarutbildare, LLU) utses inom övningsförskoleområdet av respektive förskolechef och dessa LLU får ansvar för nya studenter varje eller varannan termin. Fördelning av studenter på respektive förskola inom området görs av VFU-koordinatorerna i samverkan med förskolechefen.” (Ansökan avseende försöksverksamhets med övningsförskolor, Dnr GU: V 2014/19 s.1-2)

Bilaga 3. Koncentration av studenter i varje område våren 2018

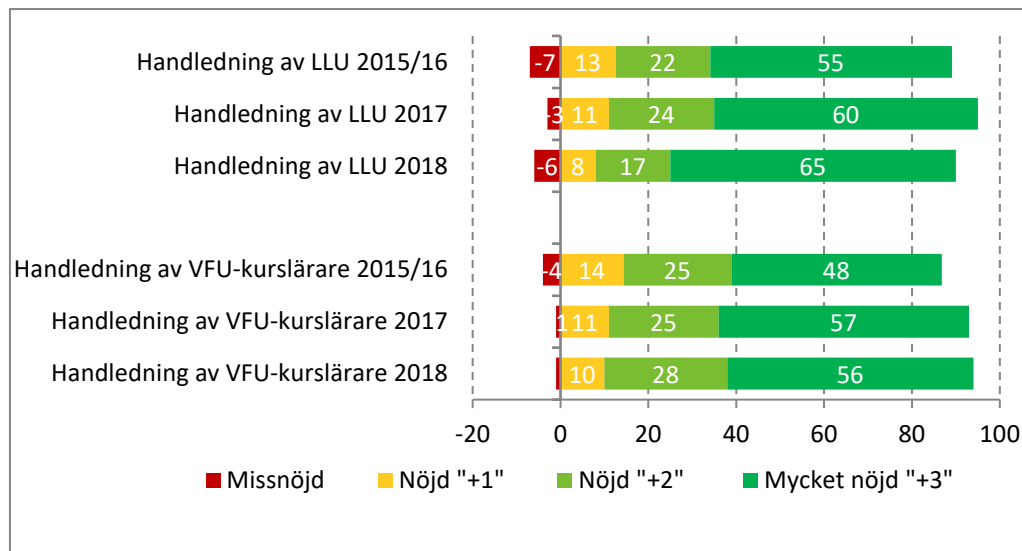

Bilaga 4. Studenternas synpunkter på handledning

Studenterna är också nöjda med den handledning de fått under sin fjärde och sista VFU-kurs. 90 procent är nöjda med handledningen från sin LLU, och ungefär lika många (något fler) är nöjda med handledningen från VFU-kursläraren. Två tredjedelar är ”mycket” nöjda med handledningen från LLU och över hälften är ”mycket” nöjda med handledningen från VFU-kursläraren. Studenterna har varit ungefär lika nöjda med handledningen i alla utvärderingsomgångar, men andelen mycket nöjda har ökat.

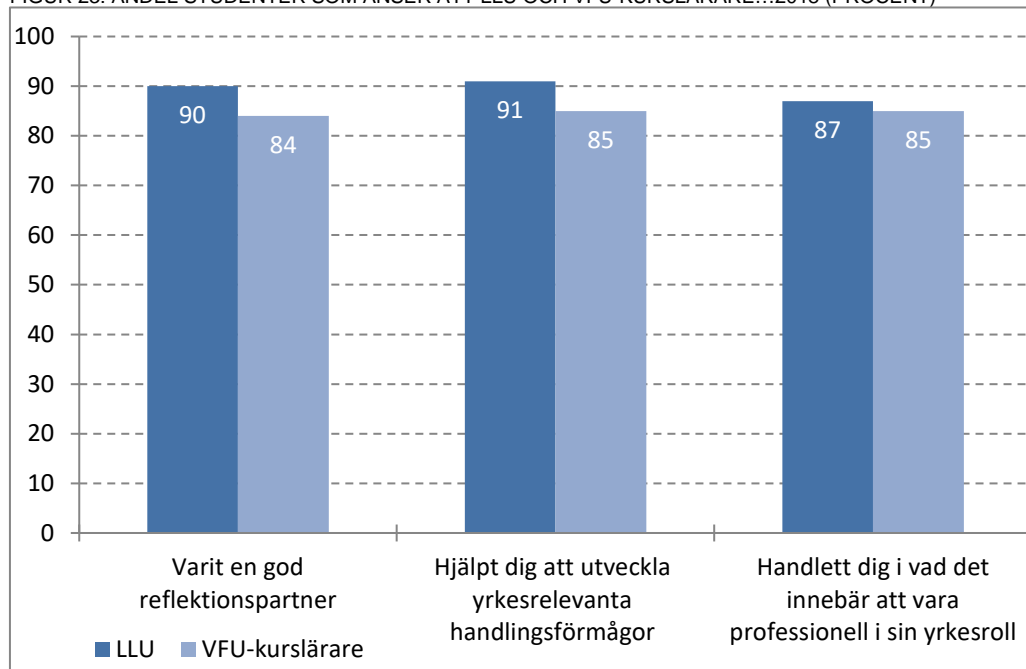
FIGUR 22: STUDENTERNAS SAMMANFATTANDE BEDÖMNING AV HANDLEDNING 2015/16, 2017, 2018 (PROCENT)

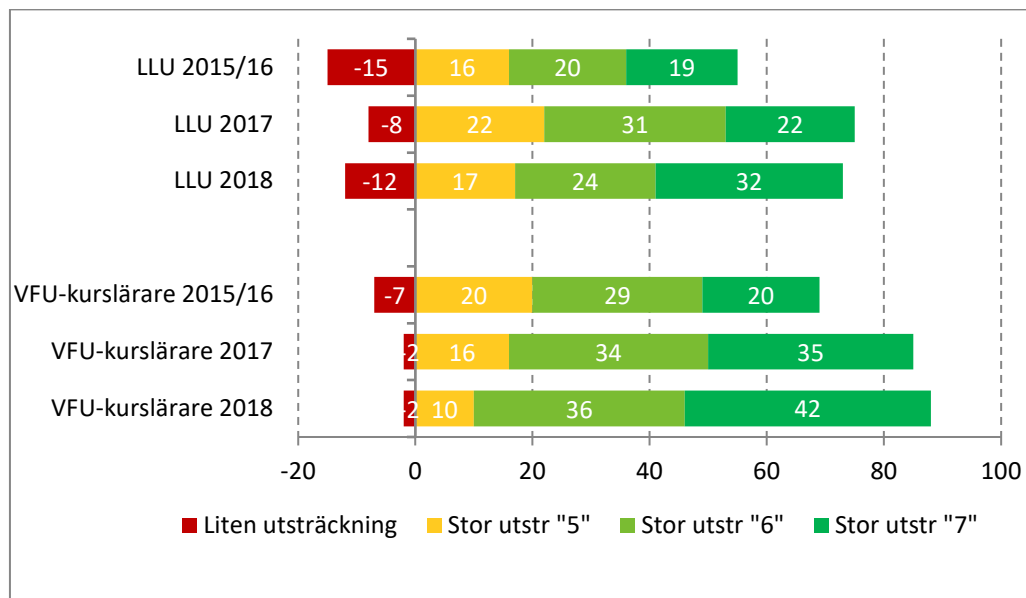
Kommentar: Frågan lyder: Hur nöjd är du sammantaget med den handledning du fått av din [LLU/VFU-kurslärare]? Avrundning kan ge en total procentsats som avviker från 100 procent. Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "-3, Mycket missnöjd" över "varken nöjd eller missnöjd" till "+3, Mycket nöjd". Missnöjd är en sammanslagning av svarsalternativen "Mycket missnöjd -3", "-2" och "-1". Alternativet "varken nöjd eller missnöjd" redovisas ej, men ingår i procentbasen. Antal svar angående LLU: 2015=191, 2017=153, 2018=136. Antal svar angående VFU-kurslärare: 2015=188, 2017=152, 2018=135.

I figur 23 nedan redovisas vad studenterna anser om tre olika aspekter av handledningen, närmare bestämt i vilken utsträckning LLU/VFU-kurslärarna varit goda reflektionspartners, hjälpt studenterna att utveckla yrkesrelevanta handlingsförmågor, samt handlett studenterna i vad det innebär att vara professionell i sin yrkesroll. En klar majoritet av studenterna anser att såväl LLU som VFU-kurslärare skött sig bra vad gäller samtliga tre aspekter.

FIGUR 23: ANDEL STUDENTER SOM ANSER ATT LLU OCH VFU-KURSLÄRARE...2018 (PROCENT)

FIGUR 28: STUDENTERS BEDÖMNING AV I VILKEN UTSTRÄCKNING LLU:S OCH VFU-KURSLÄRARE STIMULERAT DEM ATT REFLEKTERA KRING KURSINNEHÅLLET I TERMER AV VETENSKAP OCH BEPRÖVAD ERFARENHET, 2015/16, 2017, 2018 (PROCENT)

Kommentar: Frågan lyder: I vilken utsträckning har din LLU respektive VFU-kurslärare stimulerat dig att reflektera kring kursinnehållet i termer av vetenskap och beprövad erfarenhet? Svarsskalan är sjugradig och sträcker sig från "1, I mycket liten utsträckning/inte alls" över "4, varken stor eller liten utsträckning" till "7, I mycket stor utsträckning". *Liten utsträckning* är en sammanslagning av svarsalternativen "I mycket liten utsträckning/inte alls", "2" och "3". Alternativet "varken stor eller liten utsträckning" redovisas ej, men ingår i procentbasen. Antal svar delfrågan om LLU: 2015=191; 2017=152; 2018=136. Antal svar delfrågan om VFU-kurslärare: 2015=191; 2017=150; 2018=135.

I figur 28 ovan redovisas att 73 procent av studenterna anser att den lokala lärarutbildaren har försökt få studenten att reflektera vetenskapligt över kursinnehållet. Detta är klart mer än i den första utvärderingsomgången då varannan tyckte det. Notera också att var tredje student anser att det skett i mycket stor utsträckning, vilket är en större andel än 2017 och 2015/16). 88 procent anser att VFU-kursläraren försökt få dem att reflektera i vetenskapliga termer, vilket också är en liten ökning jämfört med 2015/16 (här anser 42 procent av studenterna att det skett i mycket stor utsträckning, vilket är en större andel än sist).